ROK VIII

# WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 23

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 GRUDNIA 1933 ROKU



## PRODUKCJA SUPERFOSFATÓW

Produkcja superfosfatów na całym świecie spada. Począwszy od r. 1929, kiedy obserwowaliśmy najwyższe natężenie produkcji, następne lata przynoszą obniżenie, wyrażające się w następujących liczbach:

| | | |
|---|---|---|
| 1929 | 9.082 | tysięcy tonn |
| 1930 | 8.881 | " " |
| 1931 | 6.329 | " " |
| 1932 | 6.200 | " " |

Polska partycypuje w tych liczbach w tych samych latach:

| | | |
|---|---|---|
| 1929 | 330 | tysięcy tonn |
| 1930 | 276 | " " |
| 1931 | 59 | " " |
| 1932 | 24 | " " |

Przeciętna światowej produkcji superfosfatu za ostatnie 7-lecie wynosi przeszło 8 miljonów tonn rocznie, produkcja więc w r. 1932 jest niższa o 25% od przeciętnej. Taka sama przeciętna dla Polski wynosi 228 tysięcy tonn, produkcja więc w r. 1932 wynosi niewiele ponad 10% przeciętnej za 7-lecie.

Światowe zużycie superfosfatu przedstawia się jak następuje:

| | | |
|---|---|---|
| 1929 | 9.044 | tysięcy tonn |
| 1930 | 7.861 | " " |
| 1931 | 6.529 | " " |
| 1932 | 6.482 | " " |

Polska partycypuje w tych liczbach w następujący sposób:

| | | |
|---|---|---|
| 1929 | 308 | tysięcy tonn |
| 1930 | 237 | " " |
| 1931 | 95 | " " |
| 1932 | 89 | " " |

Przeciętna zużycia światowego za 7-lecie wynosi 7.852 tysięcy tonn, zużycie więc w r. 1932 jest niższe o ca. 15% od przeciętnej. Przeciętne zużycie superfosfatu w Polsce za ostatnie 7-lecie wynosi 221.000 tysięcy tonn, odpowiednia liczba za r. 1932 wynosi niewiele ponad 40% przeciętnej.

Na tle sytuacji światowej położenie naszego przemysłu superfosfatowego jest więc bardzo ciężkie. Produkcja spada w znacznie szybszem tempie niż na całym świecie — wskutek nagromadzonych zapasów superfosfatu. Zużycie superfosfatu przez rolnictwo również jest znacznie mniej intensywne, niż w innych krajach świata. Nawiasowo dodać należy, że choć import tomasówki do Polski również spada, jednak nasilenie jego nie jest tak znaczne, jak obniżenie produkcji superfosfatu. Mianowicie, w r. 1929 przywieźliśmy 277 tysięcy tonn żużli Thomasa, w r. 1932 — 52 tys. tonn, więc ok. 20% importu z r. 1929.

Aczkolwiek ciężkie położenie rolnictwa w naszym kraju najzupełniej usprawiedliwia spadek konsumcji superfofatów, nasuwa się jednak pytanie, czy istotnie spadek ten powinien być aż tak znaczny. Liczby, dotyczące sąsiedniej Czechosłowacji, zdają się odpowiadać negatywnie na to pytanie. Mianowicie, zużycie superfosfatów w Czechosłowacji w r. 1932 wyniosło 130 tysięcy tonn, przeciętna za lata 1926/32 — 189 tysięcy tonn. Spadek wyraża się więc liczbą bliską 25%, nie zaś — jak w Polsce 60%. Toteż fabryki superfosfatów w Polsce prawie nie pracowały w ciągu ostatnich 2-ch lat, starając się wyzbyć nagromadzonych zapasów superfosfatu.

Oczywiście, sytuacja ta znajduje oddźwięk na innych odcinkach produkcji chemicznej, np. w zakresie wytwórczości kwasu siarkowego, najściślej uzależnionej od stopnia natężenia fabrykacji superfosfatów.

## Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dn. 15 do 30 listopada r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

*W sprawach traktatowych:*

Złożył szczegółową opinję w zakresie interesujących przemysł chemiczny spraw na tle negocjowanych nowych traktatów z Danją i Kanadą,

wziął bezpośredni udział w rokowaniach polsko-szwajcarskich o zawarcie nowego traktatu handlowego, delegując w tym celu do Berna Dyrektora Związku, p. E. Trepkę.

*W sprawach celnych:*

Złożył szczegółowe opinje w Ministerstwie Skarbu w sprawie taryfikacji według nowej taryfy celnej szeregu artykułów chemicznych,

wystąpił do Ministerstwa Przemysłu i Handlu z wnioskami w sprawie rozszerzenia kontyngentów importowych na surowce tłuszczowe,

złożył w Ministerstwie Skarbu wnioski, dotyczące importu łojów zwierzęcych.

## NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Produkcja mas plastycznych, choć zamierzana w Polsce wielokrotnie, doniedawna jeszcze nie wychodziła ze stanu projektów. Coraz to inne grupy przemysłowe interesowały się tą sprawą, pragnąc podjąć wytwórczość bakelitu, galalitu lub innych mas plastycznych. Wprawdzie istnieją w Polsce przedsiębiorstwa, które zajmują się przerobem mas plastycznych, jednak opierały się one wyłącznie na produkcie importowanym z zagranicy.

Dopiero obecnie możemy zasygnalizować konkretne przystąpienie do fabrykacji żywic sztucznych i ich mieszanek. Mianowicie, znane górnośląskie przedsiębiorstwo Sp. Akc. „Lignoza", produkująca wszelkie materjały wybuchowe i środki zapalcze, oraz papiery drzewne i bezdrzewne, przystąpiło do produkcji bakelitu. Uruchomienia właściwej fabryki i wypuszczenia produktu na rynek należy się spodziewać ok. 1 stycznia 1934 r.

Fakt powyższy witamy z najżywszą radością, gdyż nietylko świadczy on o nieustannych postępach technicznych, dokonywanych przez naszą gałąź produkcji, lecz również przyczyni się do aktywizacji bilansu handlowego naszego kraju.

## ZJAZD INŻYNIERÓW BEZPIECZEŃSTWA PRACY

Instytut Spraw Społecznych organizuje w dn. 14 i 15 grudnia r. b. zjazd inżynierów bezpieczeństwa pracy, t. j. osób, które na terenie poszczególnych zakładów przemysłowych prowadzą akcję zapobiegania nieszczęśliwym wypadkom przy pracy.

Jest to pierwszy tego rodzaju zjazd w Polsce i ma na celu wymianę dotychczasowych doświadczeń, dokonanych w zakresie organizacji służby bezpieczeństwa, oraz wytyczanie na przyszłość kierunku rozwoju zapobiegania wypadkom przy pracy.

Systematyczna akcja zapobiegania wypadkom w przemyśle znajduje się w kraju naszym na początkowym dopiero stopniu rozwoju, jest więc rzeczą szczególnie ważną, aby sprawą tą — niezmiernie doniosłą zarówno z punktu widzenia gospodarczego jak społecznego — zainteresować fachowe koła pracowników przemysłowych.

Związek Przemysłu Chemicznego sprawie omawianej poświęca szczególnie wiele uwagi i czasu. Doceniając wielką doniosłość zagadnienia, przedstawialiśmy je wielokrotnie zarówno w dyskusjach na terenie Związku, jak na łamach naszego wydawnictwa. Dlatego też odwołujemy się do wszystkich pracowników w przemyśle chemicznym — zarówno kierowników przedsiębiorstw jak inżynierów ruchu—aby wzięli liczny udział w zjeździe inżynierów bezpieczeństwa.

Program zjazdu przewiduje teoretyczne wykłady z zakresu akcji bezpieczeństwa, i referaty o przeprowadzonej już akcji na terenie poszczególnych przedsiębiorstw. Spośród działaczów przemysłu chemicznego, p. Dr. H. Broniatowski zgłosił na zjazd referat p. t. „Rola uświadomienia personelu technicznego i robotniczego dla bezpieczeństwa pracy w przemyśle chemicznym".

Bliższych informacyj udziela i zapisy na zjazd przyjmuje Instytut Spraw Społecznych, Warszawa, Wiejska 19. Tel. 9.60-42.

## WŚRÓD KSIĄŻEK

Jako odbitka z „Przeglądu Gospodarczego" ukazała się w druku praca p. J. Bolesty, p. t. „Płace robotnicze w Polsce". Broszura ta bardzo dokładnie obrazuje przemiany, jakie nastąpiły w okresie 1928 — 1933 r., zarówno w dziedzinie płac nominalnych, jak realnych, jak wreszcie — faktycznych zarobków robotniczych. Uwypuklony jest fakt, że aczkolwiek wartość prac wzrosła w badanym okresie o 20 do 40% (wskutek spadku kosztów utrzymania), to jednocześnie rzeczywiste zarobki robotników spadły wskutek niezupełnego zatrudnienia.

Zestawienia dotyczące przemysłu chemicznego wykazują, że gdy w r. 1929 w tej gałęzi pracowało 37 tys. robotników, to w początkach 1933 r. tylko 28,7 tys. Natomiast płace nominalne uległy niewielkiemu tylko obniżeniu.

---

Znany przemysłowiec łódzki, p. Maurycy Ignacy Poznański, opublikował zbiór kilku artykułów pod wspólnym tytułem „O ideę państwową w przemyśle polskim". Książka ta omawia niektóre zagadnienia przemysłowe, w szczególności podatkowe, socjalne i kartelowe. Odrębne rozdziały poświęcone są sprawie eksportu oraz planowości gospodarczej i etatyzmu.

## KRONIKA

Dn. 16 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem Zarząd zajął się zbadaniem projektu wprowadzenia akcyzy na sodę. Zarząd jednomyślnie wypowiedział się przeciwko tym projektom, wskazując że jakiekolwiek obciążenie podstawowego dla przemysłu chemicznego surowca, jakim jest soda, odbićby się musiało w sposób szkodliwy na rozwoju naszego przemysłu chemicznego. Na temże posiedzeniu Zarząd wysłuchał sprawozdania Dyrekcji z przebiegu rokowań o zawarcie traktatów handlowych z poszczególnemi krajami.

---

Komitet Organizacyjny I Regjonalnego Zjazdu w sprawach oświaty zawodowej w Wilnie prosi nas o poinformowanie, że Zjazd ten odbędzie się dn. 3 grudnia r. b. Zjazd zwołany został z inicjatywy Wileńskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, przy najbliższem współdziałaniu Uniwersytetu Stefana Batorego, Kuratorjum Szkolnego, Magistratu, Izb Rolniczej i Rzemieślniczej oraz stowarzyszeń nauczycielskich.

---

Państwowy Instytut Eksportowy organizuje wystawę prób i wzorów dla Bliskiego Wschodu. Wystawa będzie przewieziona do Egiptu i będzie otwarta przez dni 10 w Aleksandrji i następnie przez dni 7 w Kairze. Z Egiptu wystawa przeniesiona zostanie na Targi Lewantyńskie, do Tel-Avivu. Termin wystawy przewidziany jest w połowie lutego 1934 r.

---

XX doroczne Targi w Londynie i Birmingham odbędą się w r. 1934 od dn. 19 lutego do dn. 20 marca.

---

Polska Agencja Informacji Handlowej (P. A. T. H.) w Warszawie, mieszcząca się przy ul. Czackiego Nr. 6, tel. 2.91-14, prosi nas o zwrócenie uwagi zrzeszonych przedsiębiorstw chemicznych na jej działalność w zakresie wywiadu handlowego, opinjodawczego, kredytowego i windykacyjnego. Szereg przedsiębiorstw związkowych korzysta już z usług tej Agencji i niejednokrotnie dawał wyraz swemu zadowoleniu ze sprawnej działalności i dokładnych informacyj Agencji.

## NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 86 z dn. 30 października 1933 ukazało się pod poz. 670 Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 20 października 1933 w sprawie zmiany Rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 11 października 1933 w sprawie zakazu przywozu niektórych towarów.

Rozporządzenie to uzupełnia poprzednią listę towarów zakazanych do przywozu przed dn. 10 października r. b., między innemi zakazując przywóz następujących artykułów chemicznych:

Poz. 349 p. 2, 3: dwunitrotoluol, dwunitrobenzol, dwunitronaftalin, dwunitrochlorobenzol.

Poz. 398 p. 2: mono- i dwunitrofenol.

Poz. 399 p. 5 kwasy: aminonaftolomonosulfonowy i aminonaftolodwusulfonowy.

Poz. 413: ultramaryna i t. d. (cała pozycja).

Rozporządzenie to weszło w życie dn. 30 października r. b.

---

W Dz. Ust. Nr. 88 z dn. 7 listopada r. b. ukazało się pod poz. 683 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 25 października o ulgach celnych.

Rozporządzenie to wprowadza (spośród artykułów bezpośrednio interesujących przemysł chemiczny) ulgę celną za pozwol. Ministra Skarbu na stearynę, objętą poz. 219, w wysokości 24,4%.

Rozporządzenie weszło w życie dn. 10 listopada r. b. i obowiązuje aż do odwołania.

---

W „Monitorze Polskim" Nr. 252 z dn. 2 listopada r. b. ukazał się pod poz. 268 okólnik Min. Skarbu z dn. 24 października 1933 w sprawie stawek konwencyjnych nowej taryfy celnej, w związku z podpisaniem traktatu handlowego polsko-belgijskiego. Stawki te mają być stosowane do towarów, przychodzących z Belgji i Luksemburga, aż do czasu ratyfikacji traktatu handlowego polsko-belgijskiego. W zakresie artykułów chemicznych, okólnik ten ogłasza następujące cła konwencyjne:

Z poz. 469 p. 2. Klej z kości, skór i innych odpadków zwierzęcych 40 zł. od 100 kg.

Z poz. 822 p. 1. Papiery fotograficzne 600 zł. od 100 kg.

Z poz. 1168 p. 7b. I. Błony fotograficzne nienaświetlone 1000 zł. od 100 kg.

Z poz. 1168 p. 7d. Wstęgi kinematograficzne nienaświetlone 550 zł. od 100 kg.

Ponadto Rozporządzenie utrwala bezcłowy przywóz żużli Thomasa, Martina i t. p. (poz. 477) pod warunkiem sprowadzania przez porty polskiego obszaru celnego.

## ECHA

* Z okazji święta 11 Listopada zostali odznaczeni następujący przemysłowi działacze chemiczni:

pp. Ludwik Horoch, Dyrektor Towarzystw Eksploatacyjnych Soli Potasowych we Lwowie, za zasługi na polu organizacji sprzedaży soli potasowych oraz pracę społeczną — Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Inż. Eugenjusz Berger, Kierownik Centrali Badań Laboratoryjnych Instytutu Badań Materjałów Wybuchowych, Dr. Mieczysław Królikowski, Dyrektor techn. fabryki „Boruta" w Zgierzu, Inż. Zygmunt Leppert, Dyrektor nacz. fabryki „W. Karpiński i W. Leppert", Inż. Konstanty Zawadzki, przedstawiciel fabryki „Alfa": wszyscy Złotym Krzyżem Zasługi.

Odznaczonym składamy serdeczne powinszowania.

## NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

| | |
|---|---|
| Aceton | 450 zł. |
| Alkohol metylowy techniczny 90% | 170 „ |
| „ „ czysty 99% | 300 „ |
| * Amonjak skroplony za 1 kg $NH_3$ | 1,80 „ |
| * Azotniak mielony za 1 kg % $N_2$ | 1,54 „ |
| * „ granulowany za 1 kg % $N_2$ | 1,69 „ |
| Azotan amonu | 100 „ |
| Azotyn sodowy | 120 „ |
| Benzol handlowy 90% | 92 „ |
| „ czysty | 104 „ |
| Bisulfat (kw. siarczan sodu) | 13,50 „ |
| * Boraks | 110—125 „ |
| Chlorek cynku 50° Bé | 30 „ |
| Chlorek wapna bielący | 30,6 „ |
| Chlorek wapnia ($CaCl_2$) | 20—22 „ |
| Chloroform czysty | 800 „ |
| „ „pro narcosi" | 1,800 „ |
| Eter siarkowy | 390 „ |
| Fenol czysty | 265 „ |
| Formalina 40% | 270 „ |
| * Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé | 220 „ |
| * „ techniczna 85/88% | 160 „ |
| * Karbid granulowany | 70 „ |
| Karbid drobny za % kg. | 66 „ |
| Karbolineum | 29,75 „ |
| Klej kostny | 230 „ |
| Klej skórny biały | 220 „ |
| Krezol czysty | 128 „ |
| Kwas azotowy tech. czysty za 100% $HNO_3$ | 93 „ |
| Kwas mrówkowy 85% | 241 „ |
| Kwas siarkowy 60° Bé | 6,00 „ |
| „ solny 19°/21° Bé | 12,25 „ |
| „ octowy techn. 30% | 100 „ |
| Mączka kostna odklejona 30% $P_2O_5$ | 15 zł. |
| „ rogowa 13/14% N | 40 „ |
| Naftalin surowy prasowany | 28,00 „ |
| „ czysty w łuskach | 52,50 „ |
| Octan sodu | 120 „ |
| „ ołowiu | 215 „ |
| Oleina | 175 „ |
| Oleum 20% | 19,24 „ |
| Olej lniany | 115 „ |
| * Potaż kalcynowany 90/95% | 120 „ |
| * Potaż żrący topiony 88/92% | 140 „ |
| Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg | 8,00 „ |
| Smoła preparowana | 16,50 „ |
| Saletra potasowa | 130 „ |
| * Saletra sodowa przem. zwyczajna | 65 „ |
| * Saletra sodowa przem. raz rafinowana | 90 „ |
| Saletra sodowa podwójnie rafinowana | 100 „ |
| Siarczan amonu | 27,60 „ |
| * Siarczan miedzi | 65—75 „ |
| * Siarczek sodu 60/62% | 60 „ |
| Soda amonjakalna | 25 „ |
| „ kaustyczna | 60 „ |
| Sól glauberska krystaliczna | 7,00 „ |
| Stearyna | 155 „ |
| Superfosfat 16% par. Warszawa luzem | 10,72 „ |
| Toluol czysty | 115 „ |
| Woda amonjakalna chem. czysta zaw. ± 25% $NH_3$ | 60 „ |
| Żelatyna techn. | 400 „ |

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.



## PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

**Barwniki i półprodukty organiczne:**
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8. tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm Jabłonna 5. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

**Chlorek wapna bielący.**
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

**Chlorek wapnia ($CaCl_2$):**
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 5.91-24.

**Farmaceutyczne przetwory:**
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA", Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

**Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:**
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

**Przem. Tłuszcz.** „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

**Gumowe artykuły techniczne:**
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 206-80.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW" Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.

**Jedwab sztuczny:**
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

**Karbid:**
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

**Klej kostny i skórny:**
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

**Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):**
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

**Oleina zwierzęca:**
Sp. Akc. „STREM", Warszawa. Mazowiecka 7, 5.84-30

**Słomka i włosie wiskozowe:**
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

**Smoła pierwszorzędowa:**
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

**Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:**
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

**Soda kaustyczna.**
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

**Sól glauberska krystaliczna:**
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

**Stearyna:**
Sp. Akc. „STREM", Warszawa. Mazowiecka 7, tel. 584-30.

**Żelazokrzem 45% i 75%:**
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11